

VALSTYBĖS ĮMONĖ TURTO BANKAS

Vilniaus miesto apylinkės teismui
Laisvės pr. 79A, LT-06144 Vilnius
Teikiama per EPP

2020-01-27 Nr. (22.1-32)-SK4-895

Nr.

Atsakovo: *Valstybės įmonės
Turto banko,
Įm. k: 112021042
Kęstučio g. 45, Vilnius LT-08124
a/s Nr.LT51 7044 0600 044 3925
AB SEB bankas
info@turtas.lt*

PRAŠYMAS DĖL ĮRODYMŲ PRIJUNGIMO

civilinėje byloje Nr. e2-625-918/2020

1. Ieškovas Y. Y. Pines pareiškė prevencinių ieškinj, kuriuo prašo uždrausti valstybės įmonei Turto bankui (tiesiogiai ar suteikiant teisę kitiems asmenims) atlikti Vilniaus koncertų ir sporto rūmų statinio (adresas Vilniaus m. sav., Vilnius, Rinktinės g. 1) rekonstravimą.
2. Ieškovas pateikė teismui prašymą dėl įrodymų išreikalavimo, kuriuo prašo išreikalauti iš atsakovo 2019 m. sudarytą VĮ Turto banko, Lietuvos žydų bendruomenės ir Europos žydų kapinių išsaugojimo komiteto sudarytą sutartį.
3. Teismas nustatė atsakovui 7 d. terminą pateikti nuomonę dėl prašymo išreikalauti papildomus rašytinius įrodymus.
4. Atsakovas informuoja, jog sutinka pateikti ieškovo prašomus įrodymus ir, nepraleisdamas teismo nustatyto termino, teikia juos. Taip pat atsakovas teikia papildomus įrodymus byloje (Lietuvos istorijos instituto atliktą tyrimą apie žydų kapines Šnipiškėse: ribų lokalizaciją) bei prašo juos prijungti prie nagrinėjamos bylos. Teikiamas įrodymas dar kartą patvirtina faktą, jog žydų kapinių teritorija nepatenka į Vilniaus koncertų ir sporto rūmų statinio teritorijos ribas.

PRIDEDAMA:

1. Pasitarimo dėl Vilniaus kongresų centro projekto rekonstrukcijos darbų, susijusių su Vilniaus žydų Šnipiškių senųjų kapinių vieta, protokolo kopija 5 lapai,
2. Lietuvos istorijos instituto apie žydų kapines Šnipiškėse: ribų lokalizacija kopija, 11 lapų.

Teisės skyriaus vadovė

Justė Žibūdienė

Ernestas Knezevičius, (8-5)278 0917, Ernestas.Knezevicius@turtas.lt

3 0 2

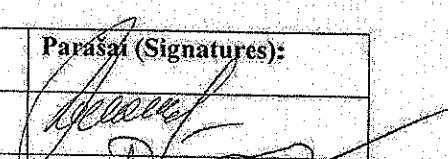
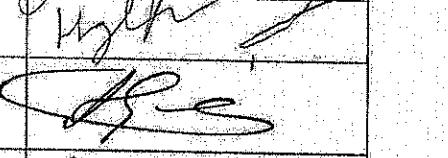
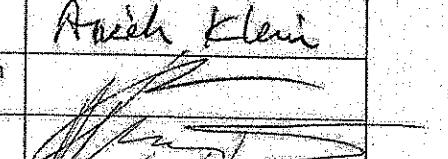
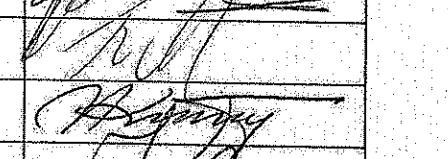
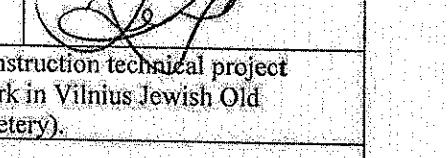
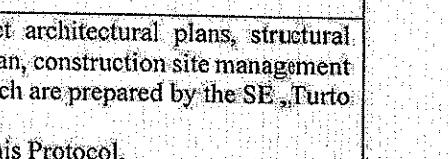
**PASITARIMO DĖL VILNIAUS KONGRESŲ CENTRO PROJEKTO REKONSTRUKCIJOS DARBU, SUSIJUSIU SU VILNIAUS ŽYDŲ
ŠNIPIŠKIŲ SENUJŲ KAPINIŲ VIETA PROTOKOLAS**

**PROTOCOL FOR APPROVAL OF VILNIUS CONGRESS CENTER PROJECT, THAT IS RELATED WITH WORK IN VILNIUS JEWISH OLD
ŠNIPIŠKIŲ CEMETERY**

2019 m. gruodžio 4 d.

2019 December 4th

Vilnius, Lietuva

Dalyvavo:	Attended by	Parasai (Signatures):
Faina Kukliansky, Lietuvos žydų bendruomenės pirmininkė	Faina Kukliansky, Chairman of the Vilnius Jewish Community	
Rabinas Herschel Gluck, Europos žydų kapinių išsaugojimo komitete atstovas	Rabbi Herschel Gluck, Representative of the Committee for the Preservation of Jewish Cemeteries in Europe	
Rabinas Abraham Ginsberg, Europos žydų kapinių išsaugojimo komitete vykdomasis direktorius	Rabbi Abraham Ginsberg, Executive Director of the Committee for the Preservation of Jewish Cemeteries in Europe <i>Yesh Ata Minha Ma'ava 100 Yahrzeit</i>	
Arieh Klein, Geotechnical consultant	Mr. Arieh Klein, Geotechnical consultant	
Renaldas Augustinavičius, Lietuvos žydų bendruomenės atstovas	Renaldas Augustinavičius, Representative of the Lithuanian Jewish Community	
Mindaugas Sinkevičius, VĮ Turto banko generalinis direktorius	Mindaugas Sinkevičius, SE "Turto bankas" general director	
Karolis Maželis, VĮ Turto banko projekto vadovas	Karolis Maželis, SE "Turto bankas" project manager	
Sigitas Kuncevičius, architektas	Sigitas Kuncevičius, architect	
Karolis Maciulevičius, techninio projekto vadovas	Karolis Maciulevičius, project manager	
Svarstyta: Vilniaus kongresų centro rekonstrukcijos techninio projekto sprendiniai, susiję su statybos darbu atlikimu Vilniaus žydų Šnipiškių senųjų kapinių vietoje (toliau – Šnipiškių žydų kapines).	Considered: Vilnius Congress center reconstruction technical project design, that is related with construction work in Vilnius Jewish Old Snipiski cemetery. (Šnipiškių Jewish cemetery).	
Nutarta:	Resolved:	
I. Prifarti VĮ „Turto bankas“ pateiktoms Vilniaus kongresų centro techninio projekto sprendiniams pagal prie šio protokolo pridedamus architektūros planus, konstrukcijų planus, suvestinių inžinerinių tinklų planą, žemės sklypo planą, darbų organizavimo planą. Sie planai yra neatskiriamai šio protokolo dalis.	Vilnius Congress Center technical project architectural plans, structural plans, site utility pipe and cable plan, site plan, construction site management plan that are added to this protocol and which are prepared by the SE „Turto bankas“ are acceptable and approved. These plans shall form an integral part of this Protocol.	

2.	<p>Vilniaus kongresų centro rekonstrukcijos darbai bus vykdomi vadovaujantis Šnipiškių žydų kapinių teritorijos ir apsaugos zonos salygomis, patvirtintomis 2009 m. rugpjūčio 26 d. protokolu, taip pat Europos žydų kapinių išsaugojimo komiteto (toliau – Komitetas) 2016 m. gegužės 5 d. rašte išdėstytais reikalavimais.</p> <p>Pabrėžtina, kad Komiteto atstovai turi teisę sustabdyti darbus, kai to reikia.</p>	<p>Vilnius congress center reconstruction work will be carried out according to Šnipiškių Jewish cemetery territory and its protection zones preservation conditions established in 2009 August 26th protocol, Committee for the Preservation of Jewish Cemeteries in Europe (Committee) 5th May 2016 letter and May 12, 2016 letter of the Office of the Government of the Republic of Lithuania.</p> <p>To state explicitly that the Rabbinic supervision have the full right and ability to hold work when necessary.</p>
3.	<p>Siekiant išsaugoti ir pritaikyti kultūros paveldo statinio, buv. Vilniaus sporto ir koncertų rūmų, pastatą, vadovaujantis šio protokolo 2 punkto nuostatomis, Vilniaus kongresų centro pastate gali būti vykdomi kasimo darbai, siekiant irengti naujas konferencijų salės, patekimo kelius, liftus, rūsių ir kt. patalpas, inžinerinius tinklus, pamatus, ardyti esamas konstrukcijas. Planuojami kasimo darbai pažymeti prie šio plano pridedame architektūros ir konstrukcijų planuose.</p>	<p>In order to preserve and adapt the cultural heritage of the building, the former Vilnius Sports and Concert Hall, in accordance with point 2 of this Protocol, Construction work that involves digging can be carried out inside the Vilnius Congress Center building in order to construct new congress halls, accessways, elevators, basement and other rooms, utility pipes, cables, foundations, demolish existing structures. Presented in the architectural and construction plans. All excavation work inside the existing building, in the basement, the Cold room, the garage area, etc., will be carried out under rabbinical supervision of the representatives of the Committee, as detailed in the regulations of 2009.</p>
4.	<p>Siekiant išsaugoti ir pritaikyti kultūros paveldo statinio, buv. Vilniaus sporto ir koncertų rūmų, pastatą, vadovaujantis šio protokolo 2 punkto nuostatomis, Rekonstruojant jvažiavimą per Šnipiškių žydų kapinių zoną esanti asfalto danga gali būti nuimta ir irengtos Komiteto atstovų nurodytos specialios metalinės plokštės arba kita danga pagal sklypo plano brėžiniuose pateiktus sprendinius. Taip pat asfalto sluoksnis gali būti pasalintas siekiant sudaryti tinkamas sąlygas augti projektuojamai dekoratyvinei vejai.</p> <p>Visi šie darbai turi būti atlikti prižiūrint Komiteto atstovams ir pagal jų teikiamus nurodymus</p>	<p>In order to preserve and adapt the cultural heritage of the building, the former Vilnius Sports and Concert Hall, in accordance with point 2 of this Protocol, Asphalt can be carefully removed when constructing access road through the Šnipiškių Jewish cemetery in order to construct protective Special steel plates specified by the Committee representatives or other covering according to the presented site plan.</p> <p>Also, asphalt can be removed in order to make good conditions for the new grass to grow.</p> <p>All such work shall be carried out under the supervision and direction of the representatives of the Committee.</p>
5.	<p>Vadovaujantis šio protokolo 2 punkto nuostatomis, inžineriniai tinklai, kabeliai gali būti irengiami Šnipiškių žydų kapinių apsaugos nuo fizinio poveikio pozonyje, kuris 2009 m. protokole įvardijamas kaip zona „B“.</p> <p>Visi šie darbai turi būti atlikti prižiūrint Komiteto atstovams.</p>	<p>According to point 2 of this Protocol, utility pipes, cables as presented in the site utility plan in Šnipiškių Jewish cemetery zone „B“ can be constructed using minimal intervention methods described in the construction site management plan with rabbinical supervision.</p>
6.	<p>Vadovaujantis šio protokolo 2 punkto nuostatomis, Šnipiškių žydų kapinių teritorijoje esantys šuliniai, lietaus nuotekų šuliniai, inžineriniai tinklai gali būti remontuojami, rekonstruojami atviru kasimo būdu, darbus vykdant minimaliai apimtimi. Planuojami darbai ir jų būdai pažymeti prie šio protokolo pridedame suvestiniame inžinerinių tinklų plane. Visi šie darbai turi būti atlikti prižiūrint Komiteto atstovams ir pagal jų teikiamus nurodymus.</p>	<p>According to point 2 of this Protocol, maintenance, reconstruction of old manholes, storm drain grates, utility pipes in area of the Šnipiškių Jewish cemetery, area „A“ can be done using minimal intervention methods described in the „construction site management plan“.</p> <p>All such work shall be carried out under the supervision and direction of the representatives of the Committee.</p>

R. Klew

W

S. H. Adams

J. J.

7.	<p>Šnipiškių kapinių teritorijoje ir apsaugos zonoje esančiose betoninėse plokštėse, kitose esamose dangose gali būti įrengti kanalai, skirti įrengti kabelius, laistymo sistemos vamzdžius ir kt.</p> <p>Visi šie darbai turi būti atlikti prižiūrint Komiteto atstovams ir pagal ju teikiamus nurodymus.</p>	<p>Shallow channels can be carved in the concrete slabs that cover the Šnipiškių Jewish cemetery and buffer zone at the moment in order to install electric cables, rain water drainage gutters and other utilities.</p> <p>All such work shall be carried out under the supervision and direction of the representatives of the Committee.</p>
8.	<p>Vadovaujantis šio protokolo 2 punkto nuostatomis, vykdant statybos darbus, Šnipiškių žydų kapinių teritorijoje transporto priemonės ir kiti statybos proceso dalyvaujantys įrengimai gali judėti ant specialiai įrengtų takų, kuriuos dengia geotekstilė ir atitinkamas užpildas. Kelių įrengimo būdai detaliau pateikti „Statybos darbų organizavimo plane“. Statybinio transporto parkuoti ir saugoti kapinių teritorijoje negalima.</p> <p>Visi šie darbai turi būti atlikti prižiūrint Komiteto atstovams ir pagal ju teikiamus nurodymus.</p>	<p>Accordance with point 2 of this Protocol, construction equipment can move in area of the Šnipiškių Jewish cemetery, on special pathways covered by geoweb and aggregate. No permanent parking is allowed. Machinery types and pathway details are presented in the „construction site management plan“, which is attached to this Protocol.</p> <p>All such work shall be carried out under the supervision and direction of the representatives of the Committee.</p>
9.	<p>Vilniaus kongresų centro rekonstrukcijos metu, esamo garažo vietoje, siūloma įrengiami platesnio diametro polius (800 mm ar kt.). Įrengiant polius, po poliais esantis piltinis gruntas nukasamas rankiniu būdu iki 2 m. gylio.</p> <p>Visi šie darbai turi būti atlikti prižiūrint Komiteto atstovams ir pagal ju teikiamus nurodymus.</p>	<p>During the reconstruction of the Vilnius Congress Center, is proposed to be installed a wider diameter piles (800 mm or more) at the site of an existing garage. During the piles installation, the fill under the piles must be manually removed up to 2 m deep.</p> <p>All such work shall be carried out under the supervision and direction of the representatives of the Committee.</p>
10.	<p>Vilniaus kongresų centro rekonstrukcijos metu iškastas gruntas negali būti išvežtas iš Šnipiškių žydų kapinių teritorijos. Gruntas gali būti panaudotas įrengiant vejas Šnipiškių žydų kapinių teritorijoje.</p>	<p>During the reconstruction of the Vilnius Congress Center the soil that was dug in the Šnipiškių Jewish cemetery site cannot be taken out of construction site. The soil can be stored in the area as described in the „construction site management plan“ and later used to cover planned green areas in Šnipiškių Jewish cemetery.</p>
11.	<p>Šnipiškių žydų kapinių teritorijoje ir apsaugos zonose, kurios 2009 m. protokole įvardintos kaip zonas „B“ ir „A“, architektūrinius elementus, konstrukcijas tokius kaip tureklai, atramines sienos, šviesos stulpai, senos tvoros (tik virš žemės paviršiaus), galima nugriauti. Kapinių teritorijoje virš žemės esančias konstrukcijas galima nuimti ir išnešti iš teritorijos.</p>	<p>Architectural and structural elements, constructions, railings, retaining walls, light poles, old fences (only above ground) can be demolished in the Šnipiškių Jewish cemetery zone and zone „A“, „B“. Structures above the ground can be removed and taken out of the Šnipiškių Jewish cemetery site.</p>
12.	<p>Šnipiškių žydų kapinių teritorijoje esančios betoninės plokštės negali būti išvežtos iš kapinių teritorijos. Plokštės nebus atkeliamos, nebent tai bus reikalinga siekiant rekonstruoti, įrengti inžinerinius tinklus ar atlikti archeologinius tyrimus.</p> <p>Tokios plokštės atkeliamos prižiūrint Komiteto atstovams ir pagal ju teikiamus nurodymus.</p>	<p>Concrete slabs that are in the territory of the cemetery cannot be removed unless it is necessary to maintain, construct, reconstruct utility connections and to do archeological supervision.</p> <p>Such plates shall be lifted under the supervision and direction of the representatives of the Committee.</p>
13.	<p>Neradus inžinerinių sprendimų, išimtiniais atvejais galima vykdyti kasimo darbus tose Šnipiškių žydų kapinių teritorijos vietose, kur gruntas buvo jau judintas ankstesnių statybos darbų metu ir esminiai žmonių palaikai yra perkelti. Vietos, kur galima tai atlikti, ir kaip tokie kasimo</p>	<p>If no other engineering solutions found, excavation work in the area of the Šnipiškių Jewish cemetery can be carried out in exceptional cases in areas where the soil has already been moved during previous construction work and essential human remains have historically been removed. The places</p>

	darbai turi būti atlikti nustatomi pagal archeologinių tyrimų duomenis bei vadovaujantis Komiteto atstovų nurodymais.	where this can be done and how such excavation is to be carried out shall be determined on the basis of archaeological survey data and in accordance with the instructions and supervision of the Committee.
14.	Siekiant užtikrinti pagarbą mirusiemis ir apsaugoti Šnipiškių žydų kapinių teritorijoje įrengiamas vejas nuo vaikščiojimo, augintinių vedžiojimo ir kitų veiksnių, Šnipiškių žydų kapinių teritorijoje vejos įrengiamos dekoratyviniai augalai (išskyrus medžių ir krūmų) pagalba pagal pridedamus Veju projektinius pasiūlymus. Konkretesni sprendiniai, kokie dekoratyviniai augalai ir kaip, bus parinkti vėliau, juos susiderinus su Komiteto atstovais.	To ensure respect for the buried and to protect the lawn in the area of the Šnipiškės Jewish cemetery from walking, pets and other factors, lawns will be arranged with decorative plants (except trees and shrubs) according to the enclosed Lawn design proposals. More specific solutions for decorative plants and how will be chosen later in consultation with the Committee.
15.	Vilniaus kongresų centro rekonstrukcijos darbų pirkimo dokumentuose, nurodyti aiškius reikalavimus darbų organizavimui Šnipiškių kapinių teritorijoje. Nurodyti reikalavimus, dėl rekonstrukcijos teritorijos aptvėrimo tvora, laikinų transporto kelių įrengimo, informacinių stendų įrengimo, teritorijos apsaugos, stebėjimo ir kita. Visi rekonstrukcijos dalyviai turi būti susipažinti, kaip bus organizuojami darbai Šnipiškių žydų kapinių teritorijoje ir apsaugos zonoje. Už tokį reikalavimų pažeidimą numatyti atitinkamas sankcijas.	In the procurement documents for reconstruction works of the Vilnius Congress Center, clear requirements for the organization of works in the territory of Šnipiškės Jewish Cemetery shall be detailed, including the requirements for fencing of the reconstruction territory, construction of temporary transport roads, installation of information stands, protection of the territory and other. The Contractor shall inform all participants of the reconstruction as to how the works will be organized in the territory of the Šnipiškės Jewish cemetery and in the protection zone. The tender and contract shall detail appropriate sanctions for violation of such requirements.
16.	Vilniaus kongresų centro rekonstrukcijos darbų pirkimo dokumentuose, numatyti sąlygas būsimam rangovui dėl Komiteto ir jo paskirtų atstovų dalyvavimui rekonstrukcijos darbų metu. Salygose bus aptarta, kaip ir kada rangovas informuoja Komitetą dėl rekonstrukcijos darbų vykdymo, kada Komiteto atstovai atvyksta į statybvietę, kaip derina rekonstrukcijos darbus ir kaip apmoka už komiteto atstovų išlaidas. Šios sąlygos bus suderintos su komiteto atstovais. Komiteto atstovai VI Turto bankui turi pateikti vidutinius rekonstrukcijos darbų priežiūros įkainius.	In the procurement documents for the reconstruction of the Vilnius Congress Center, conditions shall be defined for the future contractor or investor regarding the participation of the Committee and its appointed representatives in the reconstruction works. The conditions must be discussed how and when the contractor/investor informs the Committee of the start of the reconstruction works, when Committee representatives arrive at the construction site, how to coordinate the reconstruction works, and how to reimburse the Committee representatives. These conditions will be agreed with the representatives of the Committee. The representatives of the Committee shall submit to the SE „Turto bankas“ the average rates and detailed conditions of supervision of the reconstruction works.
17.	Šio protokolo turinys privailegijai bus įtrauktas į Vilniaus kongresų centro rekonstrukcijos viešojo pirkimo dokumentus. Pasirašius Vilniaus kongresų centro rekonstrukcijos rangos sutartį, pries pradedant rekonstrukcijos darbus, Komiteto atstovai bus pakviesti susitikti su rangovu ir dalyvauti Vilniaus kongresų centro rekonstrukcijos darbo projekto (architektūros, kelių, inžinerinių tinklų ir kt.) rengime, derinti ir teikti pasiūlymus jam. Rangovas arba investuotojas padengia šio proceso išlaidas, išskaitant apmokejimus Komiteto atstovams ir kitas jų išlaidas.	The contents of this protocol shall be included in the tender documentation and it must be legally part of the tender documentation. Also, the Committee and its representatives will be invited to meet with the Contractor/investor and his design team during the work project stage, to review the design drawings (architectural, roads, drainage, etc.), including the detailed structural drawings, and they will be able to comment on, and require changes to these drawings as necessary before the start of works on site. The Contractor or investor shall bear the expenses for this process, including payment for the Committee representatives and all their expenses.

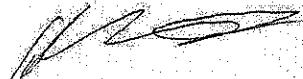
A. Klea

Europos žydų kapinių išsaugojimo komiteto atstovai yra įgalioti atstovauti šia institucija įgyvendinant Vilniaus kongresų centro projekta ir turi įgaliojimus Komiteto vardu derinti/virtinti techninio projekto sprendinius bei pasirasyti visus su Sporto rūmu projekto įgyvendinimu susijusius dokumentus.

(The representatives of the Committee for the Preservation of Jewish Cemeteries in Europe are authorized to represent this institution in the implementation of the Vilnius Congress Center project and have the authority to negotiate / approve Vilnius Congress center design project solutions on behalf of the Committee and sign all documents related to the implementation of the Sports Palace project.)

Pridedama (Appendices):

1. Vilniaus kongresų centro rekonstrukcijos techninio projekto architektūros brėžiniai;
Vilnius congress center reconstruction technical project architectural drawings;
2. Vilniaus kongresų centro rekonstrukcijos techninio projekto konstrukcijų principiniai brėžiniai;
Vilnius congress center reconstruction technical project construction drawings;
3. Vilniaus kongresų centro rekonstrukcijos techninio projekto sklypo planas;
Vilnius congress center reconstruction technical project site plan;
4. Vilniaus kongresų centro rekonstrukcijos techninio projekto inžinerinių tinklų suvestinis planas;
Vilnius congress center reconstruction technical project site utility connection plan;
5. Vilniaus kongresų centro rekonstrukcijos techninio projekto darbų organizavimo planas;
Vilnius congress center reconstruction technical project construction site manegment plan;
6. 2016 m. gegužės 5 d. Europos žydų kapinių išsaugojimo komiteto laiškas;
5th May 2016 letter of the Committee for the Preservation of Jewish Cemeteries in Europe;
7. Šnipiškių žydų kapinių teritorijos ir apsaugos zonos sąlygomis, patvirtintos 2009 m. rugpjūčio 26 d. protokolu;
Šnipiškių Jewish cemetery territory and its protection zones preservation conditions established in 2009 August 26th protocol;
8. Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos 2016 m. gegužės 12 d. raštas.
May 12, 2016 letter of the Office of the Government of the Republic of Lithuania.

LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS

**ŽYDŲ KAPINĖS ŠNIPIŠKĖSE: RIBŲ LOKALIZACIJA
(KARTOGRAFINIO, ARCHEOLOGINIO, ISTORINIO TYRIMO
SANTRAUKA)**

Istorinę medžiagą iki XIX a. surinko dr. Elmantas Meilus
XIX-XX a. – dr. Vytautas Jögėla
Kartografinius ir archeologinius duomenis – dr. Gediminas Vaitkevičius

Medžiagą apibendrino: habil.dr. Alvydas Nikžentaitis,
dr. Gediminas Vaitkevičius, dr. Elmantas Meilus

E. Meilus
V. Jögėla
G. Vaitkevičius

Vilnius, 2007 m.

2 Žydų kapinės Šnipiškėse: ribų lokalizacija (kartografinio, archeologinio, istorinio tyrimo santrauka)

Tyrimo objektas: žydų kapinių Šnipiškėse XV – XX a. ribų lokalizacija

Tyrimo vykdotojai: istorikas dr. Elmantas Meilus, istorikas dr. Vytautas Jogela,
archeologas dr. Gediminas Vaitkevičius (darbo grupės vadovas).

Problemos suformulavimas. Užlaidota teritorija archeologinėje praktikoje apibrežiama pagal rastus kapus, tačiau šį faktą užgincijus, problemai spręsti panaudota kartografinė, archeologinė ir istorinė medžiaga.

Kartografinės medžiagos analizė. Problema – nagrinėjamos teritorijos planas vien XVIII-XX a. (kiek siekia kartografinė medžiaga) bent tris kartus radikalai pakito:

- 1) XVIII a. viduryje – antroje pusėje žydų kapines apjungus į vientisa masyvą pakito kelias ir sklypas;
- 2) XIX a. pirmoje pusėje įrengus tvirtovę pakito kapinių pietvakarių dalies siluetas, kelias;
- 3) XX a. pastačius sporto kompleksą kapines (oficialiai) visai išnyko (bet statybų nesunaikinti palaidojimai išliko);

Žydų kapinių teritorijai nustatyti naudotas 1952 m. Vilniaus miesto generalinis planas (pav. 1), 1935 m. žydų kapinių schema (pav. 4), 1832 m. tvirtovės ir Žydų bendruomenės kapinių planas (pav. 8, itin svarbus, nes buvo skirtas užfiksuoti tvirtovės santykiai su žydų kapinėmis), 1816 m. Šnipiškių planas (pav. 10), 1808 (pav. 12) ir 1737 m. (pav. 14) Vilniaus miesto planai.

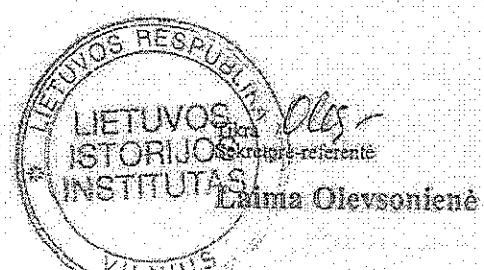
- 1952 m. generalinis planas –

joje pateiktos koordinatės, pagal kurias tiksliai pririšami dabartiniam plane 1952 m. dar buvę objektai, - tvirtovės gynybinio griovio išorinis kraštas, centriniis tvirtovės pastatas A (pav. 2-3).

Atnkreipiamame dėmesi – generaliniame plane rusiškomis raidėmis apibrežta teritorija nėra žydų kapinių plotas, o sporto komplekso pastatų statybų teritorijos ribos. Kapinės šiam plane nežymimos.

- 1935 m. žydų kapinių schema –

M. J. Bilevičius

Pagal tvirtovės gynybinį griovi pažymetas žydų kapinių rytinis kontūras ant šiandieninio plano (pav. 5, 6).

-1832 m. tvirtovės ir žydų bendruomenės kapinių planas –

Pagal tvirtovės gynybinį griovi ir pastatą A pažymetas žydų kapinių kontūras ant šiandieninio plano. 1935 m. iš 1832 m. kapinių ribų panašumas rodo planų patikimumą. 1832 m. planas dar pateikia karmelitų kapinių kontūrą KK (pav. 8, 9).

-1816 m. ir 1808 m. planai –

Šiuose planuose jau nėra tvirtovės kaip orientyro. Remiamasi karmelitų kapinių sklypu, bažnyčios pastatu ir nuo tol nekitusiu pačiu kapinių siluetu. Ant vėlesnio kapinių kontūro, pagal didžiausią sutapimo principą, uždėjus 1816 m. ir 1808 m. planuose pažymetas žydų kapines buvo nubrėžtos šiu kapinių ribos, buvusios iki tvirtovės statybos (pav. 10-13).

1808 m. plane kapinių plotas - 4,3 ha. 1832 m. planas rodo, kad į tvirtovės teritorija pateko 1,3 ha, - praktiskai visas pietvakarinis 40-45 m pločio kapinių ruožas.

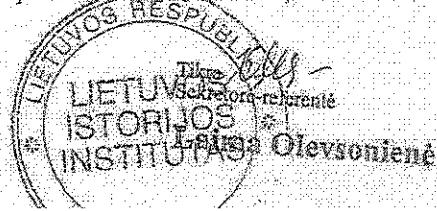
Uzstatomo sklypo šiaurinė riba sutampa su tvirtovės riba, tai kapų buvimo galimybė jame yra reali, ką patvirtino 1996 m. rasti palaidojimai.

-1737 m. Vilniaus planas –

Masteliui nustatyti rytų - vakarų ašyje buvo panaudoti orientyrų linijoje Gedimino pilis – Šv. Jurgio bažnyčia – Žaliasis tiltas. Vis tik plane ašyje šiaure - pietus kai kur esti erdvės išskraipymų – pilis paslinkta į pietus apie 20 m. Todėl nors dešinys Neries krantas atitinka šiandieninę vietą (netgi šlaitas ties elektrine atitinka 1902 m. kontūra), bet, pagal pastatų sužymėjimą ant upės šlaito, galima ištarti, kad sklypai vakarinėje Šnipiškių dalyje galejo būti paslinkti apie 15-20 m į pietus. Šnipiškių rytų pusėje atramos tašku liko karmelitų bažnyčia.

Plane pažymėtų sklypų dešiniame Neries krante suliginimas su situacija pažymėta 1808 m. plane, rodo teritorijos ir kapinių raidą (ta patvirtinta ir istoriniai duomenys): XVIII a. pirmoje pusėje kapines sudarė atskiri sklypai, kuriuos skyrė kelias (pav. nr. 14, A).

Tokiu būdu gautame plane 1996 m. prie buvusio baseino rasti XVI a. dviejų vaikų, palaidotų pagal judejų tradicijas, palaiktai atsiduria 1737 m. plane pavaizduoto neabejotinai kapinių sklypo viduryje. Tai gali reikšti, kad seniausioji kapinių dalis buvo dar labiau nusidriekusi į pietus. Tačiau neatmestinas variantas, kad jei sklypai plane yra patraukti į pietus, tuomet minėti palaidojimai atsiduria ties pietine kapinių riba,

užfiksuota 1808 m. ir 1816 m. planuose. Šią priešais turejo patikrinti 2004 m. kasinėjimai.

Dėl archeologinių kasinėjimų

I korpusas

Sklypo dalyje patenkančiu į kapinių ribas, žvalgomujų tyrimų po 1996 m. nebuvo, - visi iškasti šurmai yra vidurinėje ir pietinėje statybų aikštės dalyje, t.y. 20-40 m į priešingą nuo kapinių pusę. Taip pat nebuvo tiriamas plotas užlaidotoje teritorijoje aplink 1996 m. rastus palaidojimus. Ten buvęs 3,2 m kultūrinis sluoksnis (iš jų 2,2 m ankstyvasis), akmenų grindinys ir galimi kiti palaidojimai iškasti ekskavatoriumi jų net neužfiksavus. Pažeisti visi fiksavimo reikalavimai - fotofiksacija nepatenkinama, brėžinių nėra, nedarytos išklotinės, pjūviai net nevalytai dėl ko nematyti galimi kapų duobių kontūrai, kas dabar pateikiama kaip argumentas, kad palaidojimų ten nebuvo. Tai kad dėl darbų kokybės galejo likti nepastebeti palaidojimai iliustruoja faktas, kad buvo praziopsota (ir buvo sunaikinta) senovinė plytų degimo krosnis, kuri vėliau identifikuota pagal fotografijas.

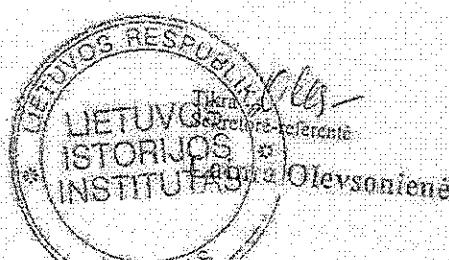
II korpusas

Žvalgomieji kasinėjimai buvo vėl atliekami tik vidurinėje ir pietinėje statybų aikštės dalyje, kur tikimybė rasti palaidojimus minimali. Nors ankstesnių kasinėjimų išvadose (2004.07.01; 2004.07.05; 2005.07.21) buvo teigiamai, kad rytinėje sklypo dalyje, t.y. II korpuso vietoje, būtini pilni archeologiniai tyrimai, o taip pat, nepaisant ankstyvo (XIV-XV a.) kultūrinio sluoksnio su to meto pastatų liekanomis buvimo, pamatų duobė buvo iškasta ekskavatoriumi. Šiam vandalizmo aktui skubos tvarka buvo gautas taip vadinamos Mokslo Archeologinės Komisijos palaiminimas.

Tvirtinimai, kad šiose teritorijose didžiai dalimi kultūrinis sluoksnis buvo sunaikintas, tiesiant požemines komunikacijas, laikytinas nepagrįstu. Šios trasos suardė tik mažą dalį kultūrinio sluoksnio, daugeliu atveju nesiekdamos ankstyvųjų sluoksniuose (vaikų palaidojimai buvo rasti žemiau kanalizacijos trasos lygio).

Dėl V.I. „Vilniaus planas“ brėžinio

supainiojus žydų kapinių rytų ribą su 1949 m. statybos aikštės tvora, įvelta paklaida, kapinių ribas patraukiant 13,5 m į šiaurės rytus (pav. 15);
dirbtinai kapinių kontūras buvo patrauktas į šiaures rytus dar 5,4 m;

5

pakeitus 1808 m. plane kapinių pietryčiu kampa 3° ir pietu (vidinj) kampa 2° buvusiu kapinių sklypas atidure už dabartines statybų aikstelės teritorijos (aktualioje teritorijoje paklaida deka kampų pakeitimo siekē dar 16 m).

Istorinių tyrimų duomenys (paimti daugiausiai iš istoriografijos ir Lietuvos valstybės istorijos archyvo Senųjų aktų fondo, Lietuvos metrikos, Vilniaus apskrities archyvo, Lietuvos centrinio valstybės archyvo, Lietuvos ypatingojo archyvo, LR Kultūros ministerijos archyvo, Miestų statybos projektavimo instituto archyvo, Rusijos valstybinio istorijos archyvo Sankt-Peterburge bei publikuotų šaltinių) parodo kapinių teritorijos kitimo dinamiką. Kapinės buvo įkurtos valstybineje Pilies jurisdikos žemėje galimai XV a. pabaigoje, o pirmi patikimi istoriniai duomenys aptinkami iš XVI a. pabaigos ir atleidžiant nuo mokesčių. Palyginus istorinius, kartografinius ir archeologinius duomenis, galima daryti tvirtą prielaidą, kad seniausi palaidojimai nuo XVI a. II pusės buvo pietvakariniuje ir centrineje kapinių dalyje pagal 1808 m. planą (tarp Sporto rūmų ir buvusio baseino). Kapinės formavosi palaipsniui, supirkinėjant atskirus sklypus valstybine Pilies (*Horodnictwo*) ir Eignvos (*Derewnictwo*) jurisdikų žemėse, kuriuos nuomojo skirtini savininkai ir perimant jų mokamus mokesčius. Bendra kapinių to laiko situacija yra pažymeta 1737 m. Furstenhofo plane. Iš atskirų sklypu i vienitą kapinių masyvą žydų kapinės buvo suformuotos apie 1790 metus, sudarant miesto posesiją (sklypų) sąrašą. Ši situacija atsispindi 1808 m. plane (posesijos nr. 1116). 1817 m. planuota, o 1824 m. kapines buvo nuspresta uždaryti, nors žydai praše skirti papildoma sklypą, nes, esą, visa turėta kapinių teritorija užlaidota. Jos uždarytos 1831 m., dešiniajame Neries krante pastačius Vilniaus tvirtovės taip vadinamą tilto priedangos redutą ir sumokejus kompensaciją už nugriautus statinius bei žemę. Sprendžiant iš kapinių tvoros ilgio (apie 922 m.), 1831 m. prieš uždarant kapinių teritoriją sudarę apie 4,3 ha. 1831 m. ir vėliau įrengiant Vilniaus tvirtovės gynybinius įtvirtinimus, pietvakarini kapinių dalis buvo dalinai sunaikinta, ypač tose vietose, kur buvo iškasti grioviai, kurie išliko iki pat XX a. vidurio, bet kaip buvo pasielgta su vykdant žemės darbus iškastais palaikais, duomenų nerasta. Po tvirtovės pastatymo kapinių teritorija sumažėjo apie 1,3 ha ir maždaug tokia išliko iki galutinio jų sunaikinimo 1950 – 1970 metų (1940 m. – 3,25 ha, 1947 m. – 2,7 ha). Nors kapinės ir buvo labai aplieastos, bet jose

Marija Šeck *AB*

Laima Olevsionienė

6

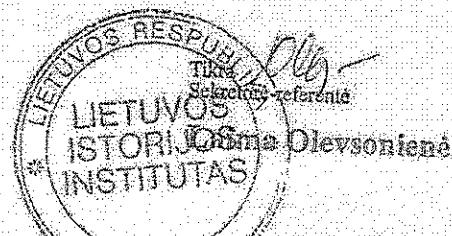
iki II-ojo pasaulinio karo išliko virš 200 antkapių (daugiausiai Sporto rūmų vietoje), jų teritorija, buvusi už tvirtovės ribų, beveik visą laiką buvo aptverta.

Išvados:

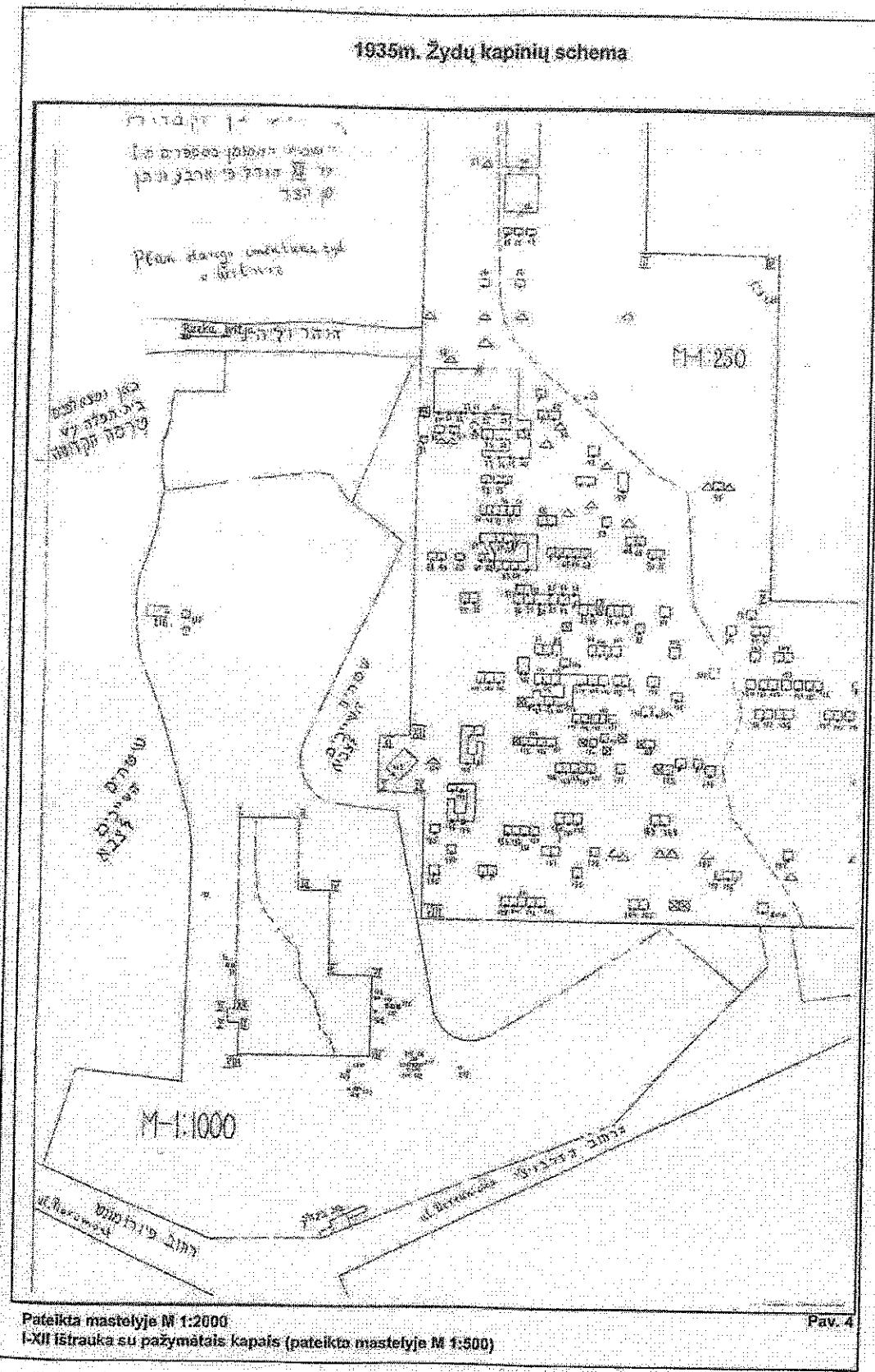
1. Žydų kapinių teritorija nuo jų įkūrimo iki sunaikinimo 1950-1970 m. nuolat kito.
2. Maksimalų plotą, pavaizduotą 1808 m. plane, kapinės užėmė prieš tvirtovės pastatymą 1831 m.
3. Statomi Mindaugo apartamentai įeina į buvusių kapinių teritoriją, ką patvirtina kartografiniai duomenys ir 1996 m. archeologinių tyrimų metu rasti vaikų, palaidotų neabejotinai pagal judėjų tradicijas, palaičiai.
4. 2004, 2005, 2007 m. tyrimus vykdęs archeologas žvalgė statybų aikštelių dalį, neįeinančią į kapinių teritoriją, o visa pastatų teritorija buvo iškasta ekskavatoriumi, pažeidžiant archeologinių tyrimų metodikas.
5. Vilniaus plano pateikta teritorijos schema yra netiksli.

Gintautas Gilevičius

JK

1935m. Žydų kapinių schema

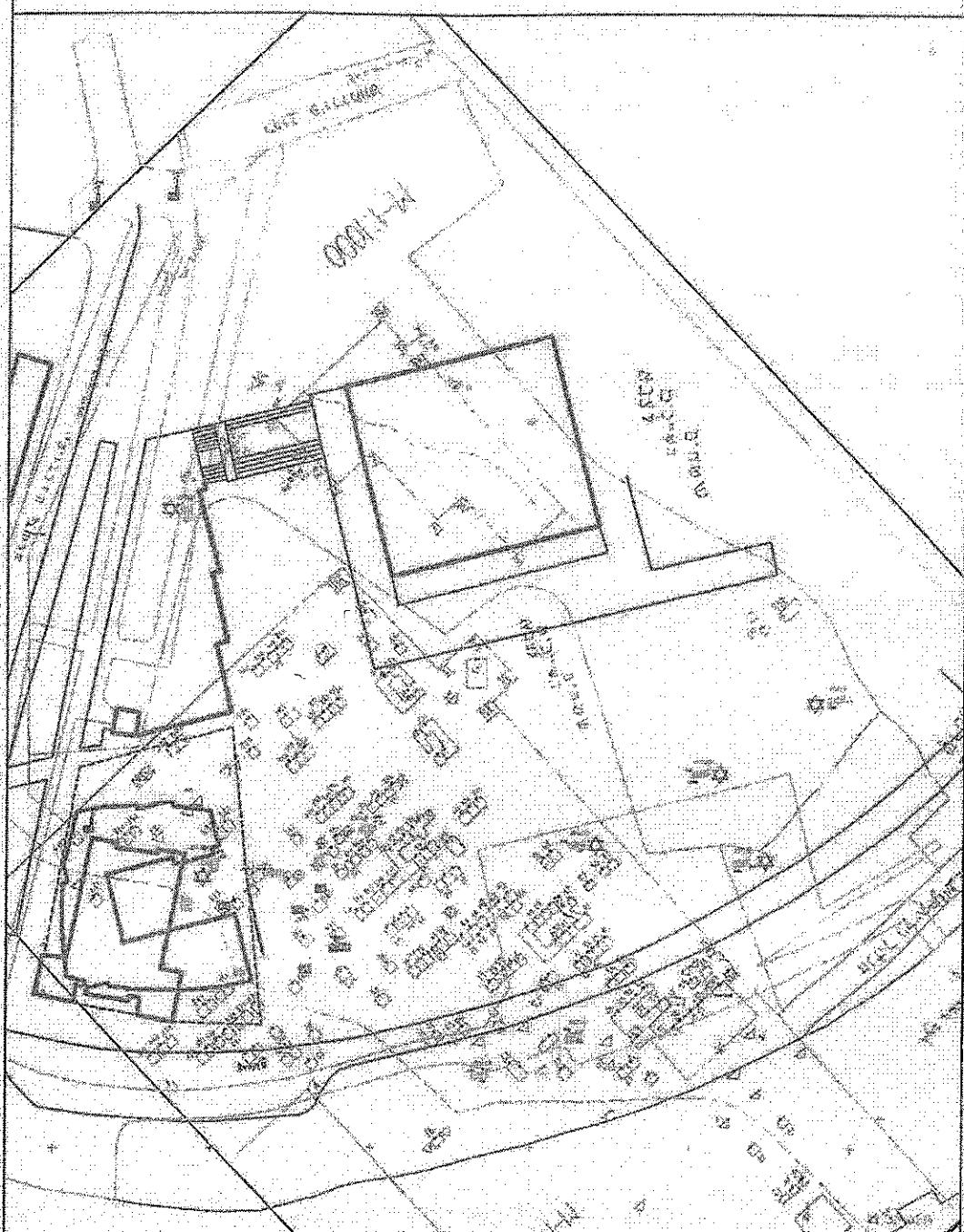
Mark. Ekep.

JB

Oleg
Sekretorė-referentė

1935 m. žydų kapinių faksimiliė užklotą ant sijandieninio plano

M 1:2000

★ Palaiktai
■ Ankstyvasis kultūrinis slieksnis

Plytų degimo krotnis
Koklinė krotnis (XV a.)

Laima Olevsenienė